

7.10.2021

Eduskunta
siv@eduskunta.fi

Asia: **OAJ:n lausunto valtioneuvoston selonteosta kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista**

Viite: Lausuntopyyntö VNS 6/2021 vp

OAJ pitää erittäin hyvänä sitä, että kotoutumisen edistämiseksi on laadittu kokonaisvaltainen selonteko ja toimenpide-ehdotukset. Valitettavasti kokonaisuus on edelleen hajanainen, koska sekä pienet että suuret asiat on esitetty rinnakkain. Esimerkiksi kotoutumiskoulutuksen ja kotoutumisohjelman eri laajuisia ehdotuksia on ripoteltu useisiin kohtiin, mikä vaikeuttaa kokonaisuuden hahmottamista.

OAJ näkee, että koulutus on parasta kotoutumisen edistämistä huomioiden jokaisen yksilön henkilökohtaiset tarpeet. Kun kehitetään ja parannetaan maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kotoutumista, osaamista ja työllistymistä on tärkeää, että korkea laatu varmistetaan kaikissa toimenpiteissä.

Kuten kotoutumisen selonteossa mainitaan, koulutuspoliittinen selonteko määrittelee suurimmaksi osaksi koulutuksen kokonaisuutta myös kotoutumisen edistämisessä. On kuitenkin tärkeää, että myös tässä selonteossa huomioidaan koulutus, kasvatus ja opettajien merkitys tärkeänä osana kokonaisuutta kaiken ikäisten kansalaisten kotoutumisessa. Koulutus ei voi olla erillään kotoutumisen edistämisessä.

Esikotouttava työ vastaanottokeskuksissa sekä ohjauksen ja neuvonnan saatavuus

Vastaanottokeskusten esikotouttavaan toiminnan kehittämisen osana pitää ottaa mukaan koulutuksen saaneet opettajat ja vahvistaa yhteistyötä paikallisten oppilaitosten kanssa. Opettajat ovat ohjauksen ammattilaisia ja heidän osaamisensa hyödyttää laaja-alaisesti maahanmuuttajan kotoutumisen ja opintojen edistämistä. Opettajat tulee ottaa mukaan myös alkuvaiheen kotoutumispalveluiden kokonaisuuden kehittämiseen etenkin suomen ja/tai ruotsin kielen oppimisen edistämisessä.

7.10.2021

Kotoutumishjelma

Kun päävastuu työmarkkinoille pyrkivien työikäisten kotoutumishjelman aikaisesta ohjauksesta siirtyy kuntien vastuulle, on huomioitava, että kunnassa ja työvoimapalveluissa on riittävästi osaavaa henkilöstöä. Opettajien ja oppilaitosten osaamista on hyödynnettävä myös tässä kokonaisuudessa. On myös varmistettava, että alaikäisinä ilman huoltajaa maahan tulleet lapset ja nuoret pääsevät välittömästi pedagogiseen varhaiskasvatukseen tai perusopetuksen valmistavaan opetukseen.

Jotta monialaisen ohjauksen valtakunnallisten kriteerien kokonaisuuden kehittäminen ja osaamisen tunnistaminen toteutetaan laadukkaasti, on tähän työhön otettava mukaan opettajat. Opettajat ovat ohjauksen sekä osaamisen tunnistamisen ja tunnistamisen koulutettuja ammattilaisia. Lisäksi oppilaitoksilla on hyvät yhteistyöverkostot muihin oppilaitoksiin sekä työelämään.

Kotouttamissuunnitelman päivittämisen tarve on todellinen, ja kotouttamisen keston tarkastelu on aiheellista.

Kotoutumiskoulutus

Ehdotus valtakunnallisista hankinnoissa toteutettavista kotoutumiskoulutuksen laatukriteereistä on erinomainen. OAJ:n osaamista on hyödynnettävä laatukriteerien laatimisessa.

Kotoutumiskoulutuksen tulosperustaiset hankinnat ja dynaaminen hankintajärjestelmä käsitteinä ja sisältöinä jäävät epäselviksi. Ne tulee avata tekstissä.

Opettajien osaamisen on oltava keskiössä digitaalisen kielen oppimisen sekä lähtötason- ja päättöarvioinnin kehittämisessä, koska heillä on tähän työhön vaadittava osaaminen.

Ammatillisen-, vapaan sivistystyön koulutuksen, aikuisten perusopetuksen sekä luku- ja kirjoitustaidon koulutusta koskevat toimenpiteet, samoin kuin omaehtoisten opintojen tukeminen työttömyysetuudella ovat kannatettavia.

OAJ pitää hyvänä, että esitysten vaikuttavuutta arvioidaan ja tehdään mahdollisia parannuksia tai uudistuksia arvioinnin pohjalta.

7.10.2021

Työllisyyspolitiikan kehittäminen ja työssäoppiminen

OAJ pitää tärkeänä, että maahanmuuttajat huomioidaan erityisenä kohderyhmänä työ- ja elinkeinopalveluiden kehittämisessä. Palkkatuki ja työkokeilut ovat hyviä keinoja työllisyyden edistämiseksi. Palkkatukijaksoon ja sen yhteyteen kytketyn kielikoulutuksen lisäksi on järjestettävä ammatillista osaamista tukevaa koulutusta, esimerkiksi ammatillisen tutkinnon osia. Kielikoulutuksen on jatkettava työkokeilujen ja opintojen aikana maahanmuuttajan kotoutumisen edistämiseksi.

Työvoimapolitiikan tieto-, neuvonta-, ja ohjauspalvelujen kehittämisessä on huomioitava myös oppilaitosyhteistyö.

OAJ pitää tärkeänä, että KOTO-SIB-kokeilua arvioidaan ja mahdollisesti vakiinnutetaan osaksi valtion rahoittamaa toimintaa.

Korkeakoulutus

Suomi on tunnetusti korkean koulutuksen maa. Pääomamme perustuu sivistykseen. Suomeen ei saa luoda korkeakouluihin niin sanottuja pikaväyliä, joissa pätevoidytään lyhyillä tutkinnoilla ammattiin tai työtehtäviin.

Korkeakoulujen pätevoidymiskoulutustarjonnan osalta on huomioitava, että Suomessa opetushenkilöillä on korkeatasoinen koulutus. Kelpoisuudet määritetään asetuksissa. Kelpoisuustasoja ei saa alentaa.

Päiväkoteihin, kouluihin ja oppilaitoksiin tarvitaan edelleen maahanmuuttajataustaisia opettajia. Maahanmuuttajataustaisten opettajien pätevoidymiskoulutukseen kohdennettu Specima-rahoitus lopetettiin jo vuosia sitten eikä sen tilalle ole tullut vastaavaa erillisrahoitusta. Tarvitsemme pysyvän täydennyskoulutusmahdollisuuden maahanmuuttajataustaisille opettajille pätevoidyä opettajaksi Suomeen.

Korkeakoulujen osalta muut ehdotukset ovat kannatettavia.

Lisäksi

Kotoutumista koskeva selonteko on tervetullut. Se kuitenkin jää melko irralliseksi samaan aikaan valmistelluista koulutuspoliittisesta selonteosta sekä jatkuvan oppimisen uudistuksesta. Jatkuvan oppimisen uudistuksessa on keskiössä työikäinen väestö. Aliedustetut ryhmät ovat yhtenä kohderyhmänä, mutta maahanmuuttajataustaisten koulutustarpeita on huomioitu liian vähän. Yhteys kotoutumisen selontekoon jää ohueksi jatkuvan oppimisen uudistuksessa.

7.10.2021

Vaikka kotoutumisen selonteossa mainitaan, että koulutuksen kokonaisuuden toimenpiteet määritellään koulutuspoliittisessa selonteossa, myös tässä selonteossa otetaan vahvasti kantaa koulutukseen. Koulutuspoliittisessa selonteossa mainitaan valmistavan opetuksen kehittäminen, mutta lainsäädäntöuudistuksesta ei ole kirjausta. Valmistava opetus luo maahanmuuttajataustaiselle alaikäiselle oppijalle pohjan valtakielen osaamiselle sekä kaikelle muulle oppimiselle. Tällä hetkellä lainsäädäntömme ei vastaa valmistavan opetuksen todelliseen tilanteeseen. Perusopetukseen valmistava opetus pitää kirjata lakiin oppilaan subjektiivisena oikeutena, jolloin opetuksen laatu varmistetaan myös opettajien kelpoisuusasetuksella ja siihen tarvittavalla opettajankoulutuksella.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Heljä Misukka
koulutusjohtaja

Päivi Lyhykäinen
erityisasiantuntija